

Απρίλιος 1941. Η στάση των πρωτοετών Ευελπίδων.

Γράφει ο Στυλιανός Πολίτης.

Δύο είναι τα θεμέλια του κράτους: οι καλοί νόμοι και ο καλός στρατός. Χωρίς νόμους το κράτος δεν μπορεί να λειτουργήσει και χωρίς στρατό δεν μπορεί να υπάρξει.

Όπως φαίνεται αυτό το ήξερε πολύ καλά ο πρώτος Κυβερνήτης μας μετά την απελευθέρωση από τον Τουρκικό ζυγό, οπότε και το πρώτο «επαγγελματικό» σχολείο που ίδρυσε ο Ιωάννης Καποδίστριας ήταν στρατιωτικό, για την εκπαίδευση εκείνων που θα αναλάμβαναν την οργάνωση και την ηγεσία του στρατεύματος.

Έφτιαξε δηλαδή μια σχολή Αξιωματικών που άρχισε να λειτουργεί τον Ιούλιο του 1828 στο Ναύπλιο υπό την εποπτεία του Βαυαρού Συνταγματάρχη βαρόνου Καρόλου-Γουλιέλμου φον Χέυδεκ (von Heideck), με βασικό εκπαιδευτή τον Κορσικανό Λοχαγό του Αγγλικού Στρατού Ρωμύλο ντε Σαλτέρι (Romylo de Santelli). Η επιλογή γινόταν με αυστηρότατα κριτήρια και από τον ίδιο τον Καποδίστρια!

Οι μαθητές της ονομάσθηκαν από τον Κυβερνήτη «Ευέλπιδες». Η ονομασία αυτή σημαίνει «καλές ελπίδες» και ήταν απόλυτα επιτυχής. Οι νεαροί σπουδαστές ταυτίστηκαν απόλυτα με την ονομασία τους και δεν άργησαν να το αποδείξουν πρωτοστατώντας σε όλους του αγώνες του Έθνους γράφοντας τις πιο ένδοξες σελίδες της νεότερης Ιστορίας μας. Η εκπαίδευση τους ήταν ανάλογη με αυτό που θα περίμενε κανείς. Όλοι μας γνωρίζουμε ότι Αξιωματικός σε όλους τους στρατούς του κόσμου είναι κάτι το διαφορετικό. Είναι αυτός που άφοβος οδηγεί στη μάχη τους

στρατιώτες και ανάλογα με τις ικανότητες του και τη γενναιότητα του είναι και τα αποτελέσματα. Είναι αυτός που διαχειρίζεται την τύχη της Χώρας στις πιο κρίσιμες στιγμές.

Αξιωματικός με μέτριες ικανότητες δεν μπορεί να υπάρχει! Μόνο άριστος μπορεί να είναι! Γι' αυτό χρειάζεται σκληρή μέχρι και του ορίου της ανθρώπινης αντοχής, ψυχοσωματική άσκηση και υψηλή ακαδημαϊκή εκπαίδευση. Ο συνδυασμός είναι πολύ δύσκολος. Απαιτεί εξαιρετικά υψηλά ψυχικά σωματικά και διανοητικά προσόντα παράλληλα με μεγάλη αγάπη και πίστη στην Πατρίδα καθώς και απόλυτη αφοσίωση στο στρατιωτικό Καθήκον.

Με βάση αυτές τις απαιτήσεις, δημιουργήθηκε στην πρώτη σχολή ένα αυστηρά στρατιωτικό περιβάλλον, στο οποίο έσπευσαν να κατατάξουν οι ευγενέστεροι νέοι. Ήταν κυρίως παιδιά των αγωνιστών της Παλιγγενεσίας που πλήρωναν πολύ ακριβά δίδακτρα για να σπουδάσουν και να καταστούν ικανοί να στελεχώσουν όχι μόνο τον Στρατό Ξηράς αλλά και το Ναυτικό. Με την ίδρυση ξεχωριστής ναυτικής σχολής με τις ίδιες βασικές αρχές η Σχολή Ευελπίδων, το πρώτο ανώτατο πνευματικό ίδρυμα της Χώρας μας, συνέχισε να τροφοδοτεί με άξιους ηγήτορες μόνο το Στρατό Ξηράς. Αργότερα φοίτησαν εκεί, όπως και στη Ναυτική Σχολή των Δοκίμων και οι πρώτοι Αξιωματικοί της Αεροπορίας μας, μέχρι την ίδρυση της Σχολής Ικάρων.

Οι απόφοιτοι της Σχολής ανδραγάθησαν στα πεδία των μαχών και διακρίθηκαν στην Κοινωνία σαν σπουδαίοι πολιτικοί και σημαντικοί επιστήμονες. Μεγάλη ήταν και η προσφορά τους στην οργάνωση αλλά και τη λειτουργία του «Βασιλικού Σχολείου των Τεχνών», όταν από το 1836 άρχισε να υφίσταται «υπό Στρατιωτικήν Διοίκησιν και με στρατιωτικήν τάξιν», για να μετονομασθεί το 1873 σε Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο. Οι πρώτοι Καθηγητές του ήταν είκοσι Έλληνες Αξιωματικοί με περισσότερο γνωστό τον Θεόδωρο Κομνηνό. Ο τελευταίος στρατιωτικός Διευθυντής του Πολυτεχνείου ήταν ο Ταγματάρχης Αναστάσιος Θεόφιλος (1878-1901).

Συνεχίζοντας η Σχολή Ευελπίδων την πολύπλευρη προσφορά της στο Έθνος φθάσαμε στο 1940.

Στις 2 Οκτωβρίου εκείνης της χρονιάς εισήλθαν γεμάτοι όνειρα και φιλοδοξίες τριακόσιοι περίπου πρωτοετείς Ευέλπιδες που καλώς εχόντων των πραγμάτων μετά τριετή φοίτηση θα ονομαζόντουσαν Ανθυπολοχαγοί τάξεως 1943. Οι παλαιότεροι Ευέλπιδες τηρώντας

επακριβώς την παράδοση, τους υποδέχθηκαν με δυνατές φωνές και με άγρια καψώνια. Τη γνωστή «νίλα».

Ο Διοικητής της Σχολής Υποστράτηγος Ναπολέων Μπάτας απευθύνθηκε σ' αυτούς με το αυστηρό του ύφος, εκφωνώντας την Ημερήσια Διαταγή του:

«Νέοι Ευέλπιδες: Με την είσοδο σας σήμερα εν τη Σχολή, αρχίζει να πραγματοποιείται το πρώτον βήμα προς την λαμπράν σταδιοδρομίαν, την οποία επιλέξατε και είσθε αξιέπαινοι δι' αυτό. Αρχίζει να πραγματοποιείται η εκπλήρωσις ενός ονείρου σας ωραιότητας και αξιοζήλευτου. Ήδη, από σας εξαρτάται η ολοκλήρωσις τούτου και έχω πεποίθησιν, ότι έχετε πλήρη επίγνωσιν της σοβαρότητος της υψηλής θέσεως σας, και να είσθε υπερήφανοι. Από τον καιρόν των εξετάσεων σας ακόμη, ασφαλώς θα σας έχουν εντυπωθή ζωηρώς, οι τίτλοι και τα σύμβολα τα οποία φέρει επί της προμετώπης της, η Σχολή, Ο Ναός ούτος της ωραίας ελπίδος του Έθνους. Η Σχολή των Ευελπίδων. Εις τον Ναόν αυτόν λέγω να βαπτισθήτε πρωτίστως εις τας αρετάς: της Τιμής και του Καθήκοντος! Η Τιμή, η μεγάλη αυτή αρετή, το ελατήριον των ευγενών πράξεων και των μεγάλων θυσιών, υπέρ Πατρίδος. Αυτό είναι το πρώτον σύμβολον της Σχολής. «Εις οιωνός άριστος αμύνεσθαι περί Πάτρις». Να προπαρασκευάσητε τας ψυχάς σας, με παν ευγενές και υψηλόν, μέχρι αυτοθυσίας και αυταπαρνήσεως. Να ισχυροποιήσετε τον χαρακτήρα σας, δια το υψηλόν έργον δια το οποίον προορίζεσθε. Πρέπει να γνωρίζετε ευθύς εξ αρχής, ότι εις τον Ναόν τούτον είναι ανάγκη να εμπνευσθήτε με την πειθαρχίαν και να πιστεύσητε ενδομύχως, συνειδητά εις αυτήν, ως θρησκείαν. Επ' αυτής πρωτίστως στηρίζεται το συγκρότημα του Στρατού και της υγιούς Κοινωνίας. Ουδεμία διαστροφή της έννοιας της πειθαρχίας είναι επιτετραμμένη! Το άλλο σύμβολον της: «Αρχεσθαι μαθών, άρχειν επιστήση». Θα σας φωτίζει ως φάρος προς απόκτησιν της ικανότητος δια της οποίας θ' αποβή τελεσφόρον το υψηλόν έργον, του να γίνητε άξιοι ηγήτορες του ενόπλου Έθνους, του Στρατού. Πρέπει κατά συνέπειαν δια την εν γένει μόρφωσιν και εκπαίδευσιν σας εν τη Σχολή ν' αναπτύξητε εις υπέρτατον βαθμόν τας πνευματικάς, σωματικάς και ψυχικάς ιδιότητάς σας. Απαιτείται: Να έχητε υπομονήν και επιμονήν, ισχυράν θέλησιν. Να καταβάλητε φιλοτίμους προσπαθείας, προς μάθησιν και τελειοποίησιν από πάσης απόψεως. Να εκριζώσητε πάσαν τυχόν κακήν έξιν. Αμέλεια, αδιαφορία, επιπολαιότης, δισταγμός προ των δυσκολιών, αυθαιρεσία, ουδόλως είναι ανεκτά και συγνωστά. Τουναντίον: η φιλομάθεια, η εντατικότης προσοχής, το σθένος, η αποφασιστικότης, η πρω-

τοβουλία, εκτιμώνται και βραβεύονται. Συνεπώς, επιδοθήτε με ενθουσιασμόν, ζήλον και αφοσίωσιν εις το έργον σας. Φιλοτιμηθήτε να φανήτε καλύτεροι των παλαιότερων, που ετίμησαν την Σχολήν και λαμπρύνητε περισσότερο την ιστορίαν της, ώστε να ν' ανταποκριθήτε πλήρως εις τας προσδοκίας της Διοικήσεως και μετά τριετή ευδόκιμον φοίτησιν και θητείαν, να καταστήτε άξιοι των παραδόσεων και του ονόματος της Σχολής».

Τα υπέροχα λόγια του Στρατηγού Διοικητού της Σχολής δεν έπαψαν ποτέ να ηχούν στ' αυτιά των νεαρών μαθητών της Σχολής, παρά το συνεχές τροχάδην, τις κοπιαστικότερες πεζικές ασκήσεις μέσα στο ασταμάτητο πρόγραμμα και τα ατέλειωτα καψώνια.

Ξημέρωσε και η 28η Οκτωβρίου 1940. Ανυποψίαστοι οι Ευέλπιδες μετά το πρωινό εγερτήριο, τη γυμναστική, την επιθεώρηση και το πρωινό φαγητό μετέβησαν στις τάξεις για τα μαθήματα τους. Αν και πολύ νωρίς, από τον τορπιλισμό της Έλλης, τα σύννεφα του πολέμου είχαν πυκνώσει επικίνδυνα, εκείνο το πρωί φαινόταν να είναι σαν τα άλλα. Κανείς τους δεν ήξερε για το ΟΧΙ του Ιωάννη Μεταξά ούτε για την επίθεση των Ιταλών. Ξαφνικά όμως από τα μελετητήρια της τρίτης τάξεως, δηλαδή της διοικούσας, ακούστηκαν δυνατές φωνές, ζητωκραυγές και αμέσως μετά ποδοβολητό. Άρχισαν να ακούγονται εμβατήρια.

Γρήγορα ολόκληρη η Σχολή βρισκόταν σε συναγερμό. Οι Αξιωματικοί της Σχολής έλαβαν βιαστικά φύλλα πορείας για να στελεχώσουν τις μάχιμες μονάδες, οι τριτοετείς Ευέλπιδες ονομάσθηκαν Ανθυπολοχαγοί και αναχώρησαν κυριολεκτικά τρέχοντας για το μέτωπο. Όσο για τους πρωτοετείς: αυτούς τους περίμενε η απογοήτευση. Τους έδωσαν άοριστη άδεια. Χωρίς φωνές και ενθουσιασμούς το δέχθηκαν με σκυμμένο το κεφάλι. Όταν τόλμησαν να πάνε για να κάνουν τα παράπονα τους, αντιμετώπισαν τις αυστηρές επιπλήξεις των ανωτέρων τους. Έπρεπε να κάνουν ότι τους διέταζαν. Έφυγαν από τη Σχολή πικραμένοι, με το φύλλο αδείας στο χέρι και περπατώντας στο δρόμο απαρηγόρητοι, έβλεπαν τους φαντάρους να φεύγουν «με το χαμόγελο στα χείλη» για το γράψουν το σύγχρονο έπος στα απάτητα, χιονισμένα βουνά της Βορείου Ηπείρου. Άλλα όνειρα είχαν όταν αποφάσισαν να καταταγούν στη Σχολή και τελείως διαφορετικά τους τα είχε παρουσιάσει με την Ημερήσια Διαταγή του ο Διοικητής της Σχολής, την πρώτη μέρα που φόρεσαν τη στολή τους.

Βαδίζοντας σιωπηλοί στους δρόμους ή κλεισμένοι στα σπίτια τους, κανένας απ' αυτούς δεν περίμενε ότι σύντομα αυτή η τάξη θα ήταν η ηρωικότερη, ότι αυτοί οι Ευέλπιδες προτού ακόμα να τελειώσουν το

πρώτο έτος σπουδών, θα ικανοποιούσαν στο έπακρον τις προσδοκίες του Διοικητού της Σχολής σαν «πολλώ κάρρονες» των προηγουμένων συναδέλφων τους και θα λάμπρυναν τόσο πολύ της Ιστορία της. Όμως προς το παρόν, ήταν ... αδειούχοι!

Στις 8 Νοεμβρίου αναχώρησε για το μέτωπο και ο Στρατηγός Διοικητής της Σχολής και από στις 10 Νοεμβρίου άρχισαν να φεύγουν και οι περισσότεροι από τους δευτεροετείς Ευέλπιδες για τα έμπεδα.

Στις 24 Νοεμβρίου του 1940 οι πρωτοετείς Ευέλπιδες ανακλήθηκαν στη Σχολή. Όλοι τους νόμισαν ότι επιτέλους θα τους έστελναν να πολεμήσουν. Νέα απογοήτευση τους περίμενε όταν έμαθαν ότι θα συνέχιζαν κανονικά τα μαθήματα τους. Τους υποσχέθηκαν όμως ότι σύντομα, δηλαδή μετά από εξάμηνη εντατική εκπαίδευση, θα αναλάμβαναν διμοιρίες. Η υπόσχεση δεν τους παρηγόρησε και μάλλον αγανάκτηση προκάλεσε. Οι έξι μήνες τους φάνηκαν πολλοί. Μέχρι να περάσουν, ο πόλεμος μπορεί να είχε τελειώσει χωρίς αυτοί να έχουν ρίξει ούτε τουφεκιά. Πώς να κάτσουν να διαβάσουν γνωρίζοντας ότι τις ίδιες στιγμές όλοι οι άλλοι πολεμούσαν;

Πέρασε ο χειμώνας και ήρθε η Άνοιξη. Το Έθνος πανηγύριζε τις νίκες μας. Όλοι πίστευαν ότι σύντομα ακόμα και στη Ρώμη θα κυμάτιζε η Γαλανόλευκη. Η επίθεση των Γερμανών όμως ήρθε να αλλάξει την πορεία της Ιστορίας.

Στις 6 Απριλίου του 1941, το πρωινό πολεμικό ανακοινωθέν προκάλεσε αναστάτωση στους Ευέλπιδες. «Εμείς τι περιμένουμε;» άρχισαν να διερωτώνται και οι διαμαρτυρίες τους έγιναν εντονότερες. «Μέχρι εδώ! Δεν μπορούμε άλλο!... .. Ο Στρατός πολεμάει και εμείς γράφουμε διαγωνίσματα!». Αναστάτωση προκλήθηκε στη Σχολή καθώς και κάποια κρούσματα απειθαρχίας, κατά την στενή έννοια του όρου. Όλοι συγκεντρώθηκαν στην πλατεία μπροστά από το Διοικητήριο. Ζητούν επίμονα από τη Διοίκηση να φύγουν αμέσως για να πολεμήσουν οπουδήποτε. Όμως του περίμενε ξανά απογοήτευση! Η Διοίκηση ήταν ανένδοτη και τα μαθήματά τους έπρεπε να συνεχισθούν κανονικά! Τη μόνη συμπαράσταση που είχαν ήταν από κάποιους κατώτερους Αξιωματικούς και κυρίως από τον ανακληθέντα στην ενέργεια Υπολοχαγό Μηχ. Νικόλαο Λυγιδάκη ο οποίος μάταια προσπαθούσε με τις γνωριμίες του, ιδιαίτερα μάλιστα με το Πρίγκιπα Πέτρο, να ικανοποιήσει τις επιθυμίες των Ευελπίδων.

Στις 16 Απριλίου 1941, μετά την κατάρρευση του μετώπου, οι Γερμανοί προελαύνουν με κατεύθυνση την Πρωτεύουσα. Την ίδια μέρα

οι 300 περίπου πρωτοετείς Ευέλπιδες ζητούν από τη Σχολή την αναχώρηση τους για τις Θερμοπύλες. Ήθελαν σαν τους 300 του Λεωνίδα να περιμένουν τους Γερμανούς εκεί για να επαναλάβουν τη μεγάλη θυσία των Σπαρτιατών προγόνων τους, πιστοί και αυτοί «τοιοσ κείνων ρήμασι».

Η Διοίκηση τους συνέστησε υπομονή και υποσχέθηκε ότι θα εξέταζε το αίτημα τους, αναμένοντας και τις απαραίτητες διαταγές από τα προϊστάμενα κλιμάκια.

Η ανυπομονησία τους αλλά και η δίκαιη αγανάκτηση τους είχε φθάσει στο έπακρο, για να κορυφωθεί στις 23 Απριλίου στο αμφιθέατρο όταν άκουσαν τη διαταγή που εκδόθηκε από τη Σχολή: Από το απόγευμα αυτής της ημέρας θα αναλάμβαναν αστυνομικά καθήκοντα! Η αναταραχή ήταν μεγάλη! Ούτε για αστείο δεν ήθελαν να το δεχθούν. Μικρές στην αρχή ομάδες, μετά μεγαλύτερες άρχισαν να συζητούν έντονα εκφράζοντας τις αντιρρήσεις τους και τη δυσαρέσκεια τους.

Το μεσημέρι ακούστηκε το διάγγελμα του Βασιλιά Γεωργίου. Ήταν απόλυτος! Δεν δεχόταν τη συνθηκολόγηση και διευκρίνιζε: «... Αγνώ- ούμεν υπό ποίας συνθήκας επακριβώς ευρεθείς ο Στρατός της Ηπείρου υπέγραψε ανακωχήν μετά του εχθρού εν αγνοία υμών, του Αρχιστρατήγου και της Κυβερνήσεως. Η πράξις αύτη, κατ' ουδέν δεσμεύει την ελευθέραν βούλησιν του Έθνους, του Βασιλέως και της Κυβερνήσεως, η οποία συνιστάται εις την συνέχισιν του αγώνος, δι' όλων των υπολοιπομένων ημίν δυνάμεων προς εξασφάλισιν των υπάτων Εθνικών συμφερόντων ..» Απευθυνόμενος μάλιστα σε όλους τους Έλληνες, καλώντας τους στα όπλα για συνέχιση του Αγώνα, κατέληξε: «... Μείνατε πιστοί εις την ιδέαν μιας ηνωμένης, αδιαιρέτου, ελευθέρας Πατρίδος. Εντεινάτε τας θελήσεις σας. Αντιτάξατε την Ελληνικήν σας υπερηφάνεια κατά της εχθρικής βίας και τον εχθρικόν δελεασμόν. Θαρείτε, αι καλοί ημέραι θα επανέλθουν. Ζήτω το Έθνος!».

Αυτό ήταν! Οι Ευέλπιδες δεν ήθελαν να ακούσουν τίποτε άλλο πια. Μόνο τη φωνή του Βασιλιά που τους καλούσε στην εκτέλεση του υπερτάτου καθήκοντος! Όλοι αποφάσισαν να τρέξουν στην Κρήτη. Εκεί που θα μπορούσαν να συνεχίσουν τον Αγώνα. Μαζί τους ενώθηκε και ο Υπολοχαγός Νικόλαος Λυγιδάκης.

Σημειώθηκε στρατιωτική στάση, καταλήφθηκε το στρατόπεδο από τους στασιαστές Ευέλπιδες, εγκαταστάθηκε ένοπλη φρουρά στις πύλες και άρχισε εντατικά η προετοιμασία αναχωρήσεως για τη Κρήτη. Ο αντικαταστάτης Διοικητού της Σχολής Αντισυνταγματάρχης Πυροβολικού (Ελαφράς Υπηρεσίας) Ευστάθιος Καμαρινός προσπάθησε όπως όφειλε

να ανακτήσει τον έλεγχο. Γι' αυτό πήγε να συλλάβει τον Υπολοχαγό Νικόλαο Λυγιδάκη που τώρα ήταν ο αρχηγός της στάσεως. Η βίαιη επέμβαση των Ευελπίδων ματαίωσε όμως τη προσπάθεια του.

Το γεγονός αναφέρθηκε τηλεφωνικά στον Επιτελάρχη της Στρατιωτικής Διοικήσεως Αθηνών, Συνταγματάρχη Πεζικού Θωμά Πεντζόπουλο, ο οποίος ζήτησε να μιλήσει απευθείας με τον Αρχηγό, δηλαδή τον πρώτο μαθητή των πρωτοετών. Ο νεαρός Εύελπιδης ήταν σαφέστατος: «Λαμβάνω την τιμή να σας αναφέρω ότι ελήφθη η ομόθυμος απόφασις όπως οι Ευέλπιδες ή σταλούν εις το μέτωπον ή εις Κρήτην ...».

Ανάστατος ο Επιτελάρχης σπεύδει στη Σχολή. Βρίσκει τους Ευέλπιδες να έχουν παραλάβει τη Σημαία και με τον οπλισμό τους στο αναρτήσατε να ξεκινούν. Μπαίνει μπροστά τους και τους σταματά! Εγκαταλείποντας το βλοσυρό του ύφος τους μίλησε σαν παλιός έμπειρος συνάδελφος αλλά και σαν στοργικός πατέρας: «Η ισχύς του εχθρού είναι κολοσσιαία. Η εξόντωση του μεγαλύτερου μέρους της Σχολής υπό της εχθρικής αεροπορίας καθ' οδόν εις την ξηράν θα είναι μοιραία. Αλλά και ο καταποντισμός των υπολοίπων όσων τυχόν φθάσουν εις τα παράλια και θα πειραθούν να διαπλεύσουν το Κρητικόν πέλαγος θα πρέπει να θεωρείται πλέον ή βέβαιος». Οι Ευέλπιδες όμως δεν ήταν μόνο αμετάπειστοι αλλά και πολύ βιαστικοί. Λακωνικότατη η απάντησή τους: «Είμεθα έτοιμοι δια κάθε θυσίαν χάριν της Πατρίδος μας».

Μπροστά σ' αυτό το υπέροχο Πατριωτικό Θέαμα ο Συνταγματάρχης κυριολεκτικά λύγισε. Πυκνά δάκρυα συγκινήσεως άρχισαν να τρέχουν από τα μάτια του. Δεν μπορούσε να κάνει τίποτε άλλο από το να δώσει την ευχή του: «Στο Καλό γενναία παιδιά της Ελλάδος, στο Καλό Ευέλπιδες! και με τη Νίκη!». Παραμέρισε ανοίγοντας τον δρόμο, στάθηκε προσοχή και χαιρέτησε βλέποντας να περνά μπροστά του η Σημαία, που την ακολουθούσαν τραγουδώντας οι γενναίοι πρωτοετείς Ευέλπιδες της τάξεως 1943. Αμέσως μετά ανέφερε στους ανώτερους του: «Ουδείς μπορεί να τους μεταπείσει, αλλά και ουδείς έχει το δικαίωμα να στερήσει από αυτούς τους νεαρούς Ευέλπιδες την θέλησιν να πολεμήσουν, ως επιθυμούν για την Πατρίδα».

Ήδη είχαν φθάσει τα λεωφορεία που είχαν επιταχθεί από Ευέλπιδες στην λεωφόρο Αλεξάνδρας. Πριν την επιβίβαση τους στάθηκαν όλοι συντεταγμένοι μπροστά στο Ηρώον της Σχολής, όπου έμειναν για λίγο σιωπηλοί αποδίδοντας τιμήν στους παλαιότερους φονευθέντες συναδέλφους τους. Στη συνέχεια επανέλαβαν με βροντώδη φωνή τον Όρκο τους.

Η γλώσσα τους άρχισε να τρέμει και δάκρυα γέμισαν τα μάτια τους τη στιγμή που πρόφεραν με ευλάβεια τη φράση:

«Να υπερασπίζομαι με πίστην και αφοσίωσιν μέχρι της τελευταίας ρανίδος του αίματος μου τας Σημαίας!

Να μην τας εγκαταλείπω μηδέ να αποχωρίζομαι ποτέ απ' αυτών».

Αμέσως μετά επιβιβάσθηκαν και η φάλαγγα που σχηματίσθηκε κινήθηκε προς Γύθειο, με τελικό προορισμό την Κρήτη. Ήταν 300 πρωτοετείς, μερικοί δευτεροετείς και 10 Αξιωματικοί. Περνώντας από το Χιλιόμοδι και τη Νεμέα δέχθηκαν επίθεση από τη Γερμανική Αεροπορία. Ευτυχώς όμως δεν υπήρξαν απώλειες. Οι επιθέσεις της Γερμανικής Αεροπορίας συνεχίσθηκαν χωρίς επιτυχία σ' όλη τη διαδρομή και με ιδιαίτερη σφοδρότητα στην περιοχή Άργους και Τριπόλεως. Το ραδιόφωνο της γερμανοκρατούμενης Αθήνας μετέδιδε τότε ότι δήθεν όλη η δύναμη των Ευελπίδων είχε καταστραφεί.

Ξημερώματα της 26ης Απριλίου έφθασαν στο χωριό Τάραψα όπου στρατοπέδευσαν, ενώ μια ομάδα πήγε στο Γύθειο να βρει πλωτά μέσα για τη μεταφορά τους στη Μεγαλόνησο. Η υποδοχή από τους γεμάτους φιλοπατρία Μανιάτες ήταν θριαμβευτική. Η φιλοξενία τους έμεινε αξέχαστη. Από το υστέρημα τους διέθεσαν ότι μπορούσαν για να προσφέρουν φαγητό στους νηστικούς για περισσότερες από τρεις μέρες Ευέλπιδες.

Τα μεσάνυκτα από 27 προς 28 Απριλίου οι Ευέλπιδες επιβιβάσθηκαν σε δύο πλοία και απέπλευσαν για τη Κρήτη. Λόγω θαλασσοταραχής αναγκάσθηκαν να ποδίζουν. Το ένα πλοίαριο μετά από αεροπορικό βομβαρδισμό βυθίστηκε στον όρμο Ξύλης. Οι διασωθέντες ναυαγοί επιβιβάσθηκαν σε άλλο πλοίαριο και συνέχισαν το ταξίδι τους. Τις πρωινές ώρες της 29ης Απριλίου τα δύο πλοίαρια αποβίβασαν του Ευέλπιδες στο Κολιμπάρι κοντά στην Μονή της Οδηγήτριας.

Η επίθεση των Γερμανών ξεκίνησε πρωινές ώρες της 20ης Μαΐου και βρήκε τους Ευέλπιδες άοπλους γιατί είχαν παραδώσει τον οπλισμό τους. Θα παραλάμβαναν άλλο οπλισμό εκεί όπου θα υπαγόντουσαν σύμφωνα με διαταγή. Επειδή όμως σε αυτή τη φάση κάτι τέτοιο ήταν αδύνατο, άλλαξαν τα σχέδια.

Ένας από τους
υπερασπιστές της
Κρήτης, ο Εύελπις Α'
Χαράλαμπος Πολίτης

Οι Ευέλπιδες αφού παρέλαβαν εσπευσμένα άλλο οπλισμό, συγκρότησαν μια δική τους μονάδα. Διοικητής είχε αναλάβει από τις 2 Μαΐου ο Αντισυνταγματάρχης Πεζικού Λουκάς Κίτσος και το επιτελείο του στο μεταξύ είχε ενισχυθεί με άλλους 6 κατώτερους Αξιωματικούς.

Σχηματίσθηκαν δύο λόχοι. Ο πρώτος υπό τον Υπολοχαγό Ηλία Ευθυμιόπουλο και ο δεύτερος υπό το Λοχαγό Δημήτριο Κωνσταντόπουλο. Οι δύο λόχοι κινήθηκαν μέσα από τη χαράδρα που καταλήγει στη Μονή Γωνιάς, ανέβηκαν στα υψώματα δυτικά από τη Μονή και έλαβαν θέσεις μάχης.

Ο οπλισμός των Ευελπίδων αποτελείτο από τα μουσειακής μόνον αξίας τυφέκια «Μάουζερ» του 19ου αιώνα, λάφυρα των Βαλκανικών Πολέμων με 30 φυσίγγια για το καθένα. Εκτός απ' αυτά διέθεταν άλλα 3000 φυσίγγια εφεδρικά, πέντε απαρχαιωμένα και σχεδόν άχρηστα οπλοπολυβόλα με 150 φυσίγγια έκαστο, ένα πολυβόλο «Σαίντ Ετιέν» που είχαν βρει στα Κύθηρα, που ήταν ενδιάμεσος σταθμός τους και 200 χειροβομβίδες «Μιλς».

Το πολυβόλο τάχθηκε στο βραχώδες ύψωμα δυτικά της Μονής με τον Ανθυπολοχαγό Πεζικού Δημήτριο Μανωλόπουλο, για μια στοιχειώδη αντιαεροπορική κάλυψη.

Δεν άρχισαν να φανούν οι Γερμανοί αλεξιπτωτιστές της 7ης Αερομεταφερόμενης Μεραρχίας, με τον υπερσύγχρονο για εκείνη την εποχή οπλισμό τους. Βρέθηκαν όμως αντιμέτωποι αρχικά με τα εύστοχα πυρά των Ευελπίδων και αργότερα με τις ξιφολόγχες τους.

Πίπτει ηρωικά μαχόμενος ο πρώτος Εύελπις, ο Νικόλαος Ιατρούλης. Ένα ύψωμα καταλαμβάνεται από τον εχθρό και κυματίζει τώρα η Γερμανική Σημαία. Ομάδα Ευελπίδων με πρώτο τον Εύελπι Πέτρο Κωστόπουλο το ανακαταλαμβάνει και υποστέλλει την εχθρική Σημαία φονεύοντας τους τέσσερις Γερμανούς που τη φύλαγαν. Οι Γερμανοί ζητούν με συνθηματικές ρίψεις φωτοβολίδων ενισχύσεις. Πυκνώνουν οι επιδρομές των μαχητικών αεροπλάνων ενώ πέφτουν και άλλοι αλεξιπτωτιστές.

Το πολυβόλο από τη θέση του έκανε θραύση. Τέλειωσαν όμως τα πυρομαχικά του. Ο Διοικητής διατάζει την καταστροφή του. Γενικά όλα τα πυρομαχικά εξαντλούνται χωρίς να υπάρχει δυνατότητα για αναπλήρωση τους. Σε πολλά τυφέκια το κινητό ουραίο είχε μπλοκάρει. Οι γενναίοι Ευέλπιδες όμως ορμούν με τις ξιφολόγχες τους.

Στο αποκορύφωμα της μάχης πέφτει ηρωικά και άλλος Εύελπις ο Γεώργιος Κουβελίδης. Τραυματίζονται σοβαρά οι Ευέλπιδες: Ελευθέριος Μιαούλης, Αντώνιος Μουζάκης, Δημήτριος Παπαδημητρίου, Χρήστος Σωτηρακόπουλος και αρκετοί άλλοι που εξακολουθούν όμως να μάχονται με πείσμα.

Οι Γερμανικές Δυνάμεις παρά τις συνεχείς ενισχύσεις, καθιλώνονται. Αντιλαμβάνονται τη μεγάλη απειλή που συνιστά μια τέτοια αντίσταση στο πλευρό τους και συμπύσσονται με απόλυτη τάξη στην περιοχή Κολυμπάρι για να προετοιμάσουν μια άλλη μεγάλη επίθεση, ενώ τα αεροπλάνα γνωρίζοντας τώρα πια ακριβώς τις θέσεις των Ευελπίδων πολυβολούν με μανία.

Εδώ φάνηκε όμως η αξία της καλής εκπαίδευσης. Οι Ευέλπιδες έδειξαν πως γνώριζαν άριστα να χρησιμοποιούν το έδαφος. Μπορούσαν να αποκρύπτουν τις κινήσεις τους από τα αεροπλάνα και να καλύπτονται αποτελεσματικά από τα σφοδρά πυρά τους. Καμμία απολύτως απώλεια!

Στις 16.00 εξαπολύεται η μεγάλη επίθεση. Άνισος ο αγώνας. Η κατάσταση είχε αρχίσει να γίνεται δραματική. Ο Διοικητής αναγκάζεται να διατάζει σύμπτυξη στο ύψωμα που βρίσκεται 500 περίπου μέτρα βόρεια από τις αρχικές θέσεις των. Είχαν μείνει κατά μέσο όρο 5 μόνο φυσίγγια για τον καθένα. Η κατάσταση ήταν απελπιστική.

Ο Διοικητής αποφασίζει κρίσιμο ελιγμό. Να οδηγήσει τους Ευέλπιδες από τις υπώρειες των Λευκών Ορέων στην περιοχή των Χανίων όπου κατά την εκτίμηση του το μέτωπο είχε σταθεροποιηθεί. Το σούρουπο διατάζει και πάλι σύμπτυξη προς το χωριό Ροδοπός.

Εκεί ανακοινώνει τις προθέσεις του για να προλάβει και τις αντιδράσεις των Ευελπίδων που συμπύσσονταν με δυσφορία. Τους εξηγεί

ότι είναι πολύτιμοι για την άμυνα της Νήσου και θα έπρεπε να διαφυλάξουν τον εαυτό τους, για να διατεθεί εκεί που η θυσία τους θα μπορούσε να φέρει καλύτερο αποτέλεσμα.

Στις 21 Μαΐου, οι Ευέλπιδες έχουν φθάσει στο χωριό Δελιανά. Οδηγίες δεν υπήρχαν λόγω ελλείψεως επικοινωνιών. Ο Διοικητής εκτίμησε ότι έπρεπε να παραμείνουν εκεί για παρεμπόδιση της προελάσεως των Γερμανών, προς ενίσχυση των δυνάμεων τους που πολιορκούσαν τα Χανιά. Έστειλε όμως και ένα Αξιωματικό στα Χανιά για να έρθει σε επαφή με τις Στρατιωτικές Αρχές και να αναφέρει την πρόθεση του να οδηγήσει τη Μονάδα του σε περιοχή εγγύς της πόλεως των Χανίων όπου σύμφωνα με τις πληροφορίες του διεξάγονταν κρίσιμες μάχες.

Τις απογευματινές ώρες, γερμανική προφυλακή μοτοσικλετιστών κινείται προς το χωριό. Αποκρούεται από διμοιρία Ευελπίδων. Φονεύονται τέσσερις Γερμανοί. Οι υπόλοιποι υποχωρούν και τρέπονται σε φυγή. Ειδοποιούν όμως την αεροπορία. Σε λίγο τα εχθρικά αεροπλάνα πολυβολούν με λύσσα τις θέσεις των Ευελπίδων, που καλά καλυμμένοι αντιμετωπίζουν παθητικά τις επιθέσεις χωρίς καμιά απώλεια.

Νυκτερινές ώρες οι Ευέλπιδες ξεκινούν από τα Δελιανά κινούμενοι ανατολικά. Φθάνουν τα ξημερώματα στο Σέμπρωνα όπου μπόρεσαν κάτι να φάνε ύστερα από δύο μέρες νηστείας. Το βράδυ της ίδια μέρας στις 22 Μαΐου 1941, ξεκινούν και οδοιπορώντας ολόκληρη τη νύκτα φθάνουν στη Χωστή. Παρέμειναν εκεί όλη την ημέρα και πάλι νηστικοί, για να ξεκινήσουν τη νύκτα περπατώντας για τους Λάκκους όπου έφθασαν τις πρωινές ώρες.

Κατάκοποι από τις κακουχίες και εξαντλημένοι από την πείνα ξεκίνησαν πάλι νύκτα για να φθάσουν στις 3 το πρωί στο Θέρισσο. Με λίγο τυράκι που βρήκαν προσπάθησαν να ικανοποιήσουν τη βασανιστική πείνα τους. Παρέμειναν όλη την ημέρα στις παρυφές του χωριού για να ξεκινήσουν πάλι τη νύκτα τη πορεία τους και να ξημερώσουν στο χωριό Δρακόνα. Εκεί μοιράσθηκαν λίγο βραστό κρέας και από μια οκά ψωμί κατά διμοιρία! Μόνο μια μπουκιά για τον καθένα.

Το μεσημέρι δέχθηκαν νέα αεροπορική επίθεση. Η πετυχημένη παθητική τους άμυνα όμως τους διέσωσε και πάλι. Το ίδιο βράδυ στις 26 Μαΐου 1941, ξεκίνησαν και πάλι για να φθάσουν το πρωί στο χωριό Ραμνή. Εκεί τους βρήκε και ο Αξιωματικός που είχε μεταβεί στα Χανιά. Ήταν απογοητευμένος! Με βαριά καρδιά τους πληροφόρησε ότι η Μάχη της Κρήτης είχε κριθεί πια. Η οργανωμένη αντίσταση είχε παύσει και οι

σύμμαχοι προετοιμάζαν την εκκένωση της Νήσου για να συνεχίσουν όλοι μαζί τον αγώνα σε άλλα θέατρα επιχειρήσεων.

Ο Διοικητής της Σχολής αποφάσισε τότε να κινηθεί η Μονάδα του προς το Εμπροσθόνηρο. Έφθασε τα μεσάνυκτα της 27ης προς 28ης Μαΐου. Εκεί περίμενε δύο Αξιωματικούς, το Λοχαγό Παναγιώτη Ρογκάκο και τον Ανθυπολοχαγό Αντώνιο Κουμανδαράκη, που τους είχε στείλει στο μεταξύ για να βρουν στο χωριό Φρες τον Υπουργό των Στρατιωτικών Αντιστράτηγο Εμμανουήλ Τζανακάκη, και να λάβουν οδηγίες. Πρόταση του ήταν να μεταφερθούν οι Ευέλπιδες στην Αίγυπτο για να συνεχίσουν τον Αγώνα. Θλιβερή η απάντηση! Δεν υπήρχε κανένα διαθέσιμο μέσο.

Δεν έφθανε όμως μόνο αυτό. Οι Αξιωματικοί μετέφεραν και μια άλλη εντολή: Ο Διοικητής είχε εξουσιοδοτηθεί να διαλύσει τη Σχολή. Ο Αντισυνταγματάρχης Κίτσος παρά τη διαταγή δεν συμμορφώθηκε αμέσως, συνέχισε την πορεία προς τα Σφακιά με την ελπίδα ότι κάτι θα μπορούσε να αλλάξει. Οι Ευέλπιδες ήδη ήταν σε δεινή κατάσταση, χωρίς πουρομαχικά, νηστικοί ταλαιπωρημένοι, ρακένδυτοι, με υποδήματα κατεστραμμένα και αρκετοί απ' αυτούς τραυματισμένοι. Το ηθικό όμως ήταν ακμαιότατο!

Στις 5.30 της 28ης Μαΐου και ενώ είχαν φθάσει σ' ένα ύψωμα δεξιά από το δρόμο για τα Σφακιά πριν το οροπέδιο Ασκύφου, ο Διοικητής σταμάτησε και τους μίλησε πατριωτικά υπενθυμίζοντας τον Όρκο τους και ότι ο Αγώνας δεν πρόκειται να σταματήσει. Τους επεσήμανε όμως ότι ουσιαστικά άοπλοι, δεν μπορούσαν να συνεχίσουν τις κινήσεις τους σαν σώμα. Θα έπρεπε να διασκορπιστούν για να μπορέσουν ίσως κάποιοι απ' αυτούς να φθάσουν στον προορισμό τους ανεξαρτήτως. Απευθυνόμενος με απερίγραπτη συγκίνηση, σ' αυτούς που αποτελούσαν ότι ευγενέστερο είχε να επιδείξει η Ελληνική νεολαία εκείνης της εποχής κατέληξε: «Ελπίδες του Έθνους, ατενίσατε προς την ελευθερίαν της φυλής μας. Έχετε πεποίθησιν δι' αυτήν. Η 29η Μαΐου, ημέρα αποφράς δια δευτέραν φοράν, κρίνει την τύχην της Πατρίδος μας. Ελπίδες του Έθνους, την ημέραν ταύτην διαλύεσθε εις τον ακρογωνιαίον λίθον της Ελλάδος, τα Σφακιά της Κρήτης, της Πατρίδος μας πλέον μη υπάρχούσης ελευθέρας. Το μόνο συντεταγμένο ένοπλον τμήμα είστε σεις. Σε σας έλαχε ο κλήρος να διεκδικήσετε την ελευθερίαν μας μέχρι της τελευταίας σπιθαμής της Ελληνικής γης. Σας εύχομαι να είστε σεις οι απελευθερωτές της Πατρίδος. Ελπίδες του Έθνους προσοχή! Ατενίσατε προς την ελευθερίαν της Πατρίδος. Τους ζυγούς λύσατε. Μαρς!!».

Οι Ευέλπιδες με βουρκωμένα μάτια κοίταζαν ο ένας τον άλλον και μόλις δόθηκε η διαταγή: «Τους ζυγούς λύσατε» την εκτέλεσαν. Μεμονωμένα ξεκίνησαν για το λιμάνι στη Χώρα Σφακίων. Εκεί οι Βρετανοί επιβιβαζόντουσαν στα πλοία τους. Πήγαν σ' αυτούς παρακαλώντας. Οι σύμμαχοι τους έδιωξαν. Δεν είχαν ούτε μια θέση γι' αυτούς.

Τότε οι Ευέλπιδες διασκορπίστηκαν. Μερικοί παρέμειναν στα Σφακιά για να μπορέσουν τελικά κάποιος απ' αυτούς να φύγουν είτε με τα Βρετανικά πλοία είτε μεμονωμένοι αργότερα για την Αίγυπτο, όπου πλαισίωσαν τον Ιερό Λόχο, τη Ταξιαρχία Ρίμινι και άλλες ηρωικές μονάδες του Στρατού μας. Άλλοι κρύφτηκαν στις σπηλιές μέχρι να βρουν τρόπο να επιστρέψουν στην ηπειρωτική Ελλάδα όπου ενίσχυσαν τις μυστικές αντιστασιακές οργανώσεις ή εντάχθηκαν στις Εθνικές Ομάδες Ελλήνων Ανταρτών του Στρατηγού Ναπολέοντος Ζέρβα.

Η τόσο θερμή ευχή του τελευταίου Διοικητού της Σχολής στην Κρήτη, Αντισυνταγματάρχου Λουκά Κίτσου δεν άργησε να πραγματοποιηθεί. Αυτοί οι γενναίοι Ευέλπιδες με την ηρωική τους δράση στη Μέση Ανατολή αλλά και με την αντιστασιακή τους δράση στην κατεχόμενη από τους Γερμανούς Ελλάδα έγιναν οι απελευθερωτές της Πατρίδας. Είναι εκείνοι που ικανοποίησαν πλήρως τις προσδοκίες του Έθνους όπως είχαν εκφραστεί με το καλωσόρισμα τους στη Σχολή από τον τότε Στρατηγό Διοικητή τους: «να φανήτε καλύτεροι των παλαιότερων, που ετίμησαν την Σχολήν και να λαμπρύνετε περισσότερο την Ιστορίαν της». Αυτή η ιερή επιταγή κατεύθυνε τα βήματα και υπαγόρευε τις ενέργειες τους.

Αξίζει όμως να σημειώσουμε ότι και οι καλόγεροι της Μονής Πρέβελη, χωρίς να σκεφθούν τι τους περίμενε από τους Γερμανούς, φιλοξένησαν κρυφά πολλούς Ευέλπιδες μέχρι να μπορέσουν αυτοί να βρουν τον τρόπο για να επιστρέψουν στην ηπειρωτική Ελλάδα και να αρχίσουν την Αντίσταση. Δεν πρέπει να ξεχνάμε ότι πάνω από 5000 στρατιωτικοί Έλληνες και σύμμαχοι, κρύφτηκαν κατά διαστήματα και φιλοξενήθηκαν σ' αυτό το μοναστήρι, όλο το καλοκαίρι μετά την κατάληψη της Κρήτης. Γι' αυτό οι Γερμανοί στις 25 Αυγούστου του 1941, το κατέστρεψαν ολοσχερώς. Από τους πατριώτες μοναχούς άλλοι θανατώθηκαν και άλλοι σύρθηκαν στις φυλακές των Χανίων. Μεγάλη ήταν και η συμβολή των Αξιωματικών της Χωροφυλακής, οι οποίοι με κίνδυνο της ζωής τους εξέδωσαν και εφοδίασαν τους κατατρεγμένους από τα στρατεύματα της εχθρικής κατοχής Ευέλπιδες, με δελτία ταυτότητας που είχαν ψεύτικα στοιχεία, δείχνοντας όχι μόνο πατριωτισμό αλλά και συναδελφικότητα.

Η Σημαία της Σχολής με την ευλογία του Επισκόπου Κισσάμου Ευδοκίμου, παραδόθηκε προς φύλαξη στον Ηγούμενο της Μονής Γωνιάς. Στη συνέχεια παραλήφθηκε από τον Υπολοχαγό Νικόλαο Λυγιδάκη ο οποίος τη διαφύλαξε στο σπίτι του εξαδέλφου του, εφέδρου Υπολοχαγού Αριστοτέλη Λυγιδάκη. Μετά την απελευθέρωση, η Σημαία επεστράφη στη θέση της.

Σήμερα εκτός από το Μετάλλιο Στρατιωτικής Αξίας Α΄ Τάξεως που έφερε από το 1931, κοσμείται με τον Πολεμικό Σταυρό Α΄ Τάξεως για την ηρωική δράση της Σχολής στη διάρκεια του Πολέμου. Ειδικά όμως για ότι έκαναν οι πρωτοετείς Ευέλπιδες στην Κρήτη η Σημαία τιμήθηκε με το μεγαλύτερο παράσημο: Τον Ταξιάρχη του Αριστείου Ανδρείας! Το αιτιολογικό της απονομής έχει ως εξής:

«δια την ηρωικήν δράσιν των 300 Ευελπίδων οίτινες ου μόνον υπό μοιρίας δυσχερείας διεκπεραιώθησαν εις Κρήτην κατά τον Απρίλιον 1941 αλλά και συγκροτηθέντες Τάγμα έλαβον μέρος κατά τας επιχειρήσεις αποβάσεων των Γερμανών και κατά τας μετέπειτα τοιαύτας μέχρι πέρατος, επιδείξαντες παρά τας σοβαράς απωλείας των, ακατάβλητον πολεμικόν μένος, απaráμιλλον αυτοθυσίαν και ηρωισμόν».

Η προσφορά της τάξεως 1943, της ηρωικότερης τάξεως, συνεχίστηκε σε όλους τους μετέπειτα Εθνικούς Αγώνες. Σήμερα ίσως κανένας απ' αυτούς να μην βρίσκεται στη ζωή ή αν ζει κάποιος πρέπει να βρίσκεται σε πολύ μεγάλη ηλικία. Κανενός όμως η θέση στο στράτευμα δεν είναι κενή.

Νέοι Ευέλπιδες με τα ίδια ιδανικά, κρατούν σήμερα με στιβαρά χέρια την παρασημοφορημένη Σημαία τους και ατενίζουν με υπερηφάνεια την Ιστορία της, έτοιμοι να επαναλάβουν τις πράξεις των γενναίων συναδέλφων τους της ηρωικής τάξεως 1943.

Θα ήταν όμως και μεγάλη παράληψη να μην αναφέρουμε στο γεγονός ότι πολλά από τα παιδιά αυτών των ηρώων, ακολουθώντας το φωτεινό τους παράδειγμα και καθοδηγούμενα από την πατριωτική τους διαπαιδαγώγηση, εισήχθησαν στις στρατιωτικές σχολές και σταδιοδρόμησαν με επιτυχία κυρίως στο Πολεμικό Ναυτικό.